BUCOVINA ÎN AJUNUL ŞI ÎN TIMPUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

CONSTANTIN UNGUREANU

Bukovina on the eve and during World War I

(*Summary*)

During World War I, the Austro-Hungarian Monarchy wanted to keep the entire Bukovina and even gain new territories in northern Bessarabia and northern Moldavia. Russia claimed the entire province or at least the northern part of it. The governement in Bucharest, claiming historical rights and ethno-demographic criteria, wanted the integration of entire province within Romania. Trying to draw Romania in the war on its side, the Austrian diplomacy promised territorial concessions in southern Bukovina.

The Ukrainians from Bukovina claimed more than half of the territory of Bukovina till the river Siret, including the cities of Chernivtsi, Siret and Storojinet. Iancu Flondor prepared, in February 1915, a memorandum, by which he demonstrated, from the historical, ethnographic, economic and cultural point of wiew, the rights of the Romanians for the Bukovina territory between the Pruth and the Siret. During the course of the Paris Peace Conference, the union of Bukovina to Romania was contested mostly by American delegation which drefted a project of ethnic division of Bukovina. After nearly a year of negotiations within the Peace Conference, the union of Bukovina with Romania, in its historic boundaries, was officially recognized.

Keywords: Bukovina, Bessarabia, Austro-Hungarian Monarchy, Romania, Chernivtsi, Ukrainians, Romanians, Iancu Flondor, Paris Peace Conference.

Bucovina în ajunul războiului

În perioada stăpânirii austriece, în Bucovina s-au produs profunde modificări social-economice, etno-demografice, politice şi culturale cu consecinţe deosebite pentru populaţia din acest ţinut. La începutul secolului al XX-lea, Bucovina devenise o provincie multietnică şi multiconfesională, în care nicio etnie nu

Analele Bucovinei, **XXII**, *2* (45), p. 477–497, Rădăuţi-Bucureşti, 2015

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

constituia o majoritate absolută. Potrivit recensămintelor oficiale austriece din anii 1880–1910, realizate după criteriul limbii de conversaţie a populaţiei, românii bucovineni erau devansaţi de ucraineni şi constituiau doar ceva mai mult de o treime din totalul populaţiei.

Ultimul recensământ austriac, cel din 1910, a înregistrat 794 945 de locuitori în Bucovina: 305 222 (38,4%) vorbitori de ucraineană, 273 216 (34,4%) de română, 168 779 (21,2%) de germană (inclusiv circa 95 de mii de evrei), 36 217 (4,5%) polonezi, 10 389 (1,3%) maghiari[1]. Patru districte din nord-vestul Bucovinei (Coţmani, Vaşcăuţi, Vijniţa şi Zastavna) erau locuite în mare majoritate de ucraineni, precum şi de un număr mic de evrei şi polonezi. Districtele cu populaţie mixtă din partea centrală a Bucovinei (Cernăuţi-rural, Siret şi Storojineţ) erau populate în majoritate de români şi ucraineni, dar şi de mulţi evrei, germani sau polonezi. În restul districtelor din sudul Bucovinei, majoritatea populaţiei era românească, dar erau şi multe sate germane, câteva locuite de maghiari şi polonezi[2].

Majoritatea locuitorilor din localităţile urbane erau germani şi evrei, urmaţi de români, ucraineni şi polonezi. În 1910, cele 10 oraşe şi şase târguri din Bucovina aveau peste 190 de mii de locuitori, care constituiau circa 24% din totalul populaţiei. Dintre cei 190 234 de locuitori ai localităţilor urbane, 90 681 (47,7%) erau vorbitori de germană, 43 637 (22,9%) se considerau români, 34 159 (17,9%) ucraineni, 21 050 (11,1%) polonezi. În capitala Bucovinei, din totalul de 85 458 de locuitori, 41 360 (48,4%) erau germani şi evrei, 15 254 (17,8%) ucraineni, 14 893 (17,4%) polonezi şi 13 440 (15,7%) români[3].

Cele mai urbanizate naţiuni erau evreii, polonii şi etnicii germani: 60,5% din evrei, 58,1% din poloni şi 41,9% din etnicii germani locuiau în oraşe şi târguri. La români şi ucraineni această pondere era de 16% şi respectiv 11,2%, iar 99,1% din maghiari şi 92,5% din lipoveni locuiau la sate[4].

Pe parcursul stăpânirii austriece s-a modificat şi structura confesională a populaţiei. În Bucovina nu exista o distincţie clară între diferitele confesiuni şi etnii. Astfel, ucrainenii, germanii, maghiarii, armenii aparţineau unor confesiuni diferite, iar în acelaş timp principalele confesiuni ca ortodoxă, romano-catolică şi protestantă cuprindeau reprezentanţii mai multor etnii. În Bucovina, aproape toţi românii şi marea majoritate a ucrainenilor erau ortodocşi; circa 7% din ucraineni erau greco-catolici; majoritatea germanilor din oraşe şi din unele colonii erau

[1] *Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31 Dezember 1910 im Herzogthume Bukowina*, în „Mitteilungen des statistischen Landesamtes des Herzogthums Bukowina“, vol. XVII, Czernowitz, 1913, p. 55.

[2] Constantin Ungureanu, *Populaţia Bucovinei în 1910 şi 1930. Evoluţii etno-demografice*, în *In honorem Alexandru Moşanu*, Cluj-Napoca, Editura Academiei Române. Centrul de Studii Transilvane, Presa Universitară Clujeană, 2012, p. 446.

[3] Constantin Ungureanu, *Bucovina în perioada stăpânirii austriece (1774–1918). Aspecte etnodemografice şi confesionale*, Chişinău, Editura Civitas, 2003, p. 255.

[4] Constantin Ungureanu, *Populaţia Bucovinei în 1910 şi 1930*..., p. 446.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

catolici, iar în restul satelor erau protestanţi de credinţă luterană; polonezii erau în totalitate romano-catolici; majoritatea maghiarilor erau romano-catolici şi doar o mică parte – protestanţi calvini; o parte din armeni erau catolici, alta – ortodocşi gregorieni; lipovenii aparţineau la 2 secte – cu preoţi „popovşcina" şi fără preoţi „bespopovşcina".

Conform recensământului din 1910, din totalul de 102 925 de evrei din Bucovina, 95 706 (93% din total) considerau germana ca limbă de comunicare, urmată de limbile ucraineană (2 102), poloneză (1 177) şi română (1 024). Dintre cei 99 135 de romano-catolici, mai mult de jumătate (50 009) erau etnici germani; luteranii erau aproape toţi germani (19 475 din totalul de 20 517). Dintre cei 273 216 vorbitori de limbă română, 268 892 (98,4%) erau ortodocşi, iar din cei 305 222 vorbitori de ucraineană, 274 758 (90%) erau ortodocşi şi 21 508 (7%) greco-catolici. Vorbitorii de limbă poloneză erau în proporţie de 8/9 romano- sau armeano-catolici, iar maghiarii aparţineau aproape în totalitate confesiunii romano-catolice[5].

Recensământul din 1910 a înregistrat în Bucovina circa 800 de mii de locuitori, inclusiv 547 603 (68,4%) ortodocşi, 102 919 (12,8%) mozaici, 98 565 (12,3%) romano-catolici, 26 182 (3,4%) greco-catolici, 20 029 (2,5%) luterani, 3 232 lipoveni, 484 calvini, 657 de armeni catolici şi 341 de armeni ortodocşi[6]. Populaţia după confesiuni era cea mai diversă în localităţile urbane din Bucovina. În 10 oraşe şi şase târguri locuiau 64 828 (33,5%) de ortodocşi, 62 282 (32,2%) de mozaici, 44 911 (23,2%) de romano-catolici, 14 713 (7,6%) de greco-catolici,
5 785 (3%) de luterani, 244 de lipoveni şi 849 de alte confesiuni. În oraşul Cernăuţi, din totalul populaţiei, 28 613 (32,8%) erau mozaici, 23 474 (26,9%) romano-catolici, 20 615 (23,7%) ortodocşi, 9 588 (11%) greco-catolici, 4 294 (4,9%) protestanţi[7].

Deşi în ultimele decenii de stăpânire austriacă s-a produs o dezvoltare economică evidentă, totuşi Bucovina continua să fie la începutul secolului al XX-lea una din cele mai slab dezvoltate provincii din Austro-Ungaria, cu o economie preponderent agrară. În 1910, circa 71% din populaţia activă lucra în agricultură, 10% în industrie şi meşteşuguri, 10% în comerţ şi transporturi, iar 9% activau în diferite servicii sau erau liber profesionişti. Majoritatea covârşitoare a românilor şi ucrainenilor (88–89% din total) activa în agricultură, pe când ponderea germanilor, evreilor şi polonezilor în această ramură a economiei era mult mai mică.

---

[5] Constantin Ungureanu, *Populaţia Bucovinei şi Basarabiei sub stăpâniri imperiale (1775/1812–1918)*, în „Archiva Moldaviae", anul V (2013), Iaşi, 2014, p. 101–102.

[6] *Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31 Dezember 1910 im Herzogthume Bukowina*..., p. 54–55.

[7] Constantin Ungureanu, *Bucovina în perioada stăpânirii austriece (1774–1918)*..., p. 255.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

În industrie, 48% din muncitori erau germani şi evrei, urmaţi de ucraineni (18%), români (16%) şi polonezi (15%)[8]. Consecinţa cea mai nefastă a stăpânirii austriece de 144 de ani a Bucovinei a fost înstrăinarea etnică şi lingvistică a acestui vechi pământ din Ţara Moldovei, românii devenind o minoritate etnică, constituind ceva mai mult de 1/3 din totalul populaţiei.

La începutul secolului al XX-lea, Bucovina dispunea deja de un sistem de învăţământ dezvoltat, iar circa 96% din totalul copiilor de vârstă şcolară frecventa o şcoală. În 1913, la şcolile primare publice şi private din Bucovina erau şcolarizaţi 109 441 de copii, din care 41 635 (38%) de români, 38 081 (34,8%) de ucraineni, 23 072 (21,1%) de germani şi evrei, 4 791 (4,4%) de poloni şi 1 510 (1,4%) de maghiari. În localităţile urbane, peste 50% din elevi erau vorbitori de germană, circa 20–21% români, circa 17–18% ucraineni şi circa 10% polonezi. În schimb, la sate cei mai mulţi elevi erau de origine română sau ucraineană[9]. În anul de învăţământ 1912/13, în Bucovina funcţionau 564 de şcoli primare, dintre care 219 ucrainene, 190 româneşti, 97 germane, 15 poloneze, 4 maghiare şi 39 mixte (inclusiv 17 germano-române, două româno-ucrainene şi 5 germano-româno-ucrainene)[10]. Până în 1913 au fost înfiinţate şi 13 şcoli primare private româneşti, majoritatea în sate din nordul Bucovinei.

La sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea s-a dezvoltat rapid şi învăţământul secundar din Bucovina. În ajunul declanşării războiului, în Bucovina fiinţau 13 gimnazii pentru băieţi, dintre care patru germane (la Cernăuţi, Siret, Gura Humorului şi Storojineţ), patru germano-române (la Cernăuţi, Câmpulung, Rădăuţi şi Suceava), două germano-ucrainene (Cernăuţi şi Coţmani), două ucrainene (Vaşcăuţi şi Vijniţa) şi un gimnaziu privat polon la Cernăuţi. În anul şcolar 1913/14, aceste gimnazii erau frecventate de 6 108 elevi, dintre care 3 136 (51,3%) vorbitori de germană, 1 393 (22,8%) ucraineni, 1 268 (20,8%) români, 292 (4,8%) polonezi. Contingentul elevilor era divers şi după confesiuni. Cei mai mulţi elevi erau mozaici (2 422 – 39,6%) şi ortodocşi (2 107 – 34,5%), urmaţi de romano-catolici (815 – 13,3%), greco-catolici (510 – 8,3%) şi protestanţi (218 – 3,6%)[11].

La începutul secolului al XX-lea, s-a îmbunătăţit semnificativ şi învăţământul secundar pentru fete, fiind deschise mai multe licee în principalele oraşe din Bucovina. În anul şcolar 1913/14, la şase licee pentru fete, cu instruirea în limba germană, învăţau 1 388 de eleve, marea majoritate (953 – 68,7%) fiind vorbitoare de germană, urmate de române (308 – 22,2%), ucrainence (51) şi poloneze (48). După confesiuni, cele mai multe eleve erau mozaice (707 – 50,9%),

[8] *Буковина. Історичний нарис*, Чернівці, Зелена Буковина, 1998, p. 84–85.

[9] Constantin Ungureanu, *Învăţământul primar din Bucovina (1774–1918)*, Chişinău, Editura Civitas, 2007, p. 192–194.

[10] *Ibidem*, p. 187.

[11] Constantin Ungureanu, *Gimnaziile din Bucovina*, în „Anuarul Institutului de Istorie, Stat şi Drept, anul 2011", Chişinău, Tipografia „Elan Poligraf", 2012, p. 177.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

ortodoxe (359 – 25,9%) şi romano-catolice (221 – 15,9%), urmate de evanghelice (54) şi greco-catolice (15)[12].

Cea mai importantă instituţie de învăţământ din Bucovina era Universitatea din Cernăuţi, deschisă în 1875, care activa cu trei facultăţi (teologie ortodoxă, drept şi filosofie). Numărul studenţilor a crescut rapid mai ales la începutul secolului al XX-lea (de la circa 400 în 1900, la peste 1 000, după 1910). Contingentul de studenţi era divers după limba maternă şi confesiuni. În 1913, Universitatea din Cernăuţi a fost frecventată de 1 129 de studenţi, inclusiv 845 din Bucovina, 186 din Galiţia, 54 din România. După limba maternă, 424 erau germani, 302 români, 288 ucraineni, 82 poloni, iar după confesiuni, 420 erau ortodocşi, 413 mozaici, 266 catolici, 28 protestanţi[13].

Dezvoltarea rapidă a învăţământului primar a contribuit la diminuarea semnificativă a populaţiei analfabete din Bucovina (de la 87,5%, în 1880, la 53,9%, în 1910). La începutul secolului al XX-lea erau ştiutori de carte 46,1% din locuitorii de peste 10 ani din Bucovina (în 1910), 43,5% din totalul populaţiei din Transilvania şi Banat (în 1910), 39,3% din locuitorii de peste 8 ani din România (în 1912) şi doar 15,6% din totalul populaţiei Basarabiei (în 1897). În Bucovina, 39,6% din românii în vârstă de peste 10 ani erau, în 1910, ştiutori de carte[14].

Ultimele alegeri parlamentare şi locale din Bucovina, realizate conform noii legi electorale, au consemnat un adevăr incontestabil. Contrar rezultatelor recensămintelor oficiale austriece, numărul alegătorilor români din Bucovina era ceva mai mare decât al alegătorilor ucraineni. În toamna anului 1910 au fost înregistraţi 180 414 alegători (bărbaţi de peste 24 de ani), dintre care 66 569 (36,9%) în listele româneşti (inclusiv circa 2 000 de alegători maghiari), 64 673 (35,8%) – în cele ucrainene, 35 492 (21,9%) – în cele germane şi 9 680 (5,4%) – în cele polone[15]. Comparativ cu rezultatele recensământului din acelaşi an, cele mai mari deosebiri s-au înregistrat în districtele politice Cernăuţi (rural), Siret şi Vaşcăuţi. În districtele judecătoreşti Vaşcăuţi şi Stăneşti au fost înregistraţi mai mulţi alegători români decât vorbitori de limbă română la recensământul oficial. În districtul judecătoresc Cernăuţi (rural), recensământul din 1910 a înregistrat 18 060 (40,9%) de vorbitori de română, faţă de 22 351 (50,6%) de vorbitori de ucraineană, iar în listele cetăţenilor cu drept de vot s-au înscris 7 061 (64,3%) de români, faţă de 3 133 (28,5%) de ucraineni[16].

Rezultatele alegerilor au confirmat ponderea mai mare a alegătorilor români faţă de cei ucraineni. La alegerile parlamentare din 1907, în Bucovina au fost

---

[12] Constantin Ungureanu, *Liceele pentru fete din Bucovina*, în „Anuarul Institutului de Istorie, Stat şi Drept pe anul 2012”, Chişinău, Tipografia-Reclama, 2013, p. 203.

[13] Constantin Ungureanu, *Bucovina în perioada stăpânirii austriece (1774–1918)*..., p. 266.

[14] Constantin Ungureanu, *Învăţământul primar* ..., p. 206–208.

[15] *Arhivele Naţionale Bucureşti*, Fond *Iancu Flondor*, inv. 945, Dosar 2, f. 150–156.

[16] Constantin Ungureanu, *Alegătorii din Bucovina, către anul 1910*, în „Analele Bucovinei”, anul IX, 1/2002, Bucureşti, 2002, p. 117.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

exprimate 15 654 de voturi pentru partidele sau candidaţii germani, 55 957 de voturi pentru candidaţii partidelor româneşti şi 43 974 de voturi pentru candidaţii partidelor ucrainene[17]. Peste patru ani, la alegerile parlamentare din 1911, în Bucovina s-au consemnat 119 442 de voturi valabile, dintre care 55 946 (46,8%) pentru partide româneşti, 41 370 (34,6%) – pentru ucrainene, 14 205 (11,9%) – pentru germane şi 7 301 (6,1%) – pentru partide evreieşti[18]. Deşi aceste alegeri nu s-au desfăşurat pe criterii etnice (polonezii, maghiarii, lipovenii, o bună parte din evrei au trebuit să opteze pentru partide ale altor naţionalităţi), ele au demonstrat superioritatea politică a românilor din Bucovina.

În ajunul declanşării Primului Război Mondial, exista o mare deosebire a conştiinţei şi identităţii naţionale la românii bucovineni şi basarabeni. Românii din Bucovina aveau o puternică conştiinţă naţională românească, dispuneau de învăţământ primar şi parţial secundar în limba maternă, aveau posibilitatea să activeze în diferite societăţi culturale şi profesionale, constituite pe criterii etnice. În Bucovina funcţionau mai multe partide politice româneşti, iar românii bucovineni aveau o influenţă importantă în Dieta provincială de la Cernăuţi. În capitala Bucovinei şi în alte localităţi erau editate un şir de ziare, reviste, cărţi în limba română, exista şi acces la presa românească şi la cărţile tipărite în România sau Transilvania. În toate localităţile cu populaţie românească din Bucovina existau biserici, unde serviciul divin se desfăşura în limba română, iar marea majoritate a preoţilor era de naţionalitate română.

Pretenţii teritoriale şi proiecte de împărţire a Bucovinei, în primii ani de război

În vara anului 1914 a izbucnit Primul Război Mondial care a grăbit descompunerea Austro-Ungariei. Situată în estul Imperiului, Bucovina a reprezentat un mare interes pentru statele din zonă. Monarhia Austro-Ungară dorea păstrarea şi chiar extinderea provinciei cu teritorii din nordul Basarabiei (în special ţinutul Hotin) şi nordul Moldovei. Rusia, mizând pe elementul slav din Bucovina şi pe interese geostrategice, pretindea obţinearea întregii provincii sau cel puţin a părţii de nord a acesteia. Guvernul de la Bucureşti, apelând la dreptul istoric şi criteriul etno-demografic, dorea trecerea întregului ţinut la România.

La începutul secolului al XX-lea, mişcarea naţională ucraineană din Bucovina a început să se transforme treptat într-o mişcare politică, care revendica o parte din teritoriul acestei provincii. La Lvov, ucrainenii au întemeiat un partid naţional-democrat, care cerea ca teritoriul locuit de ruteni din Austria (estul Galiţiei

[17] Fritz Freund, *Das österreichische Abgeordnetenhaus. Ein biographisch-statistisches Handbuch 1907–1913*, Wien, R. Wiener, 1907, p. 16–19.

[18] *Die Ergebnisse der Reichsratswahlen in den im Reichsrate vertretenen Königreichen und Ländern im Jahre 1911*, în „Österreichische Statistik“, serie nouă, vol. 7, caiet 1, Wien, 1912, p. 142–145.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

şi o parte importantă din Bucovina) să formeze o provincie distinctă, cu o largă autonomie administrativă şi legislativă. Obiectivul final era reunirea tuturor pământurilor locuite de ucraineni în cadrul unei Ucraine habsburgice.

Odată cu izbucnirea războiului s-a intensificat activitatea politică a rutenilor din Austro-Ungaria, care doreau, pentru început, constituirea unei Ucraine Mici, alcătuită din Galiţia Orientală, Bucovina de nord-vest şi Rusia Subcarpatică. Ei revendicau mai mult de jumătate din teritoriul Bucovinei, până la râul Siret, inclusiv oraşele Cernăuţi, Siret şi Storojineţ.

Simultan cu propaganda ucraineană, dar în opoziţie cu ea, încă înainte de izbucnirea războiului, în Galiţia şi Bucovina exista şi o mişcare panrusă, care revendica practic aceleaşi teritorii din Austro-Ungaria (estul Galiţiei, nord-vestul Bucovinei şi Rusia Subcarpatică), dar pentru unirea acestora la Imperiul Rus. Această mişcare prorusă s-a intensificat mai ales în timpul războiului, fiind încurajată de succesele militare ale armatei ţariste pe fronturile din Galiţia şi Bucovina. Mişcarea panrusă revendica un teritoriu din Bucovina, care să cuprindă în hotarele sale oraşul Siret, apoi râul Siret până la Storojineţ, iar de acolo Cosciuia, Straja, Putna, Suceviţa, Cacica, Humor, Cârlibaba etc.[19] Astfel, atât mişcarea panucraineană, cât şi mişcarea panrusă, revendicau cea mai mare parte din nordul şi vestul Bucovinei, inclusiv teritoriul dintre râurile Prut şi Siret, cu oraşele Cernăuţi, Storojineţ şi Siret.

La începutul războiului, după ce oraşul Cernăuţi şi o parte importantă din nordul Bucovinei au fost ocupate de armata ţaristă, în capitala provinciei s-a constituit un comitet rutean, care sprijinea revendicările Rusiei în acest teritoriu. Marele om politic bucovinean Iancu Flondor a aflat despre constituirea acestui comitet rutean şi despre intenţiile acestuia de a revendica Bucovina dintre râurile Prut şi Siret ca un teritoriu locuit în majoritate de ucraineni. Pentru a combate aceste pretenţii ale ucrainenilor, Iancu Flondor a întocmit, în februarie 1915, un memoriu, intitulat *Memoriu privitor la fruntariile Bucovinei*. În acest memoriu, el demonstra, din punct de vedere istoric, etnografic, economic şi cultural, drepturile românilor asupra teritoriului Bucovinei dintre Prut şi Siret.

Iancu Flondor constata, în acest memoriu, că trei premise mai importante vor determina stabilirea noilor hotare ale Bucovinei: a) principiul naţionalităţilor; b) chestia apărării, pentru viitor, a principiului menţionat; c) asigurarea prosperităţii economice a Bucovinei în noile sale hotare. El practic accepta ca teritoriul Bucovinei, situat la nord de râul Prut, să fie pierdut, dar susţinea că restul provinciei, în special teritoriul dintre Prut şi Siret, trebuia „să fie considerat ca o parte integrală a revendicărilor noastre”[20]. Iancu Flondor admitea în memoriul său faptul că partea muntoasă din vestul Bucovinei e locuită de o populaţie compactă ruteană şi constata că „pentru cazul extrem şi ca *ultima ratio* ar fi cu mult mai

[19] Ion Nistor, *Problema ucraineană în lumina istoriei*, Rădăuţi, Editura Septentrion, 1997, p. 183.

[20] *Arhivele Naţionale Bucureşti*, Fond *Iancu Flondor*, inv. 945, Dosar 15, f. 2.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

favorabil de a renunţa la „munţii ruteni" decât la teritoriul contenţios dintre Prut şi Siret"[21]. El demonstra, cu exemple concrete, că recensământul austriac din 1910 nu reflecta corect naţionalitatea populaţiei Bucovinei, remarcând că principiul etnic este mult mai corect reflectat în listele alegătorilor, întocmite în toamna anului 1910, conform noii legi electorale, bazată pe votul universal şi pe cercuri electorale naţionale[22].

Memoriul respectiv cuprinde şi un tabel statistic referitor la populaţia localităţilor din teritoriul Bucovinei, situat între râurile Prut şi Siret, până la pârâul Brusniţa. Potrivit calculelor sale, în 48 de localităţi din teritoriul respectiv (inclusiv oraşul Cernăuţi), locuiau 183 390 de persoane, dintre care 64 643 de români, 46 044 de ruteni şi 72 703 locuitori de alte naţionalităţi. Dacă se exclud datele pentru Cernăuţi, atunci în celelalte 47 de localităţi trăiau 100 830 de persoane, inclusiv 50 201 (49,8%) români, 33 713 (33,4%) ucraineni şi 16 916 (16,8%) de alte naţionalităţi, în principal germani, evrei şi polonezi[23].

Acest teritoriu avea o suprafaţă de 109 743 ha, dintre care 50 413 ha aparţineau marilor proprietari. În acest teritoriu al Bucovinei existau doar câţiva mari proprietari de origine poloneză, evreiască sau armeană, restul moşiilor aparţinând unor proprietari români (cunoscutelor familii Flondor, Grigorcea, Vasilco, Niculiţă-Popovici, Hurmuzachi ş.a.). Moşiile Fondului Bisericesc din 12 sate erau considerate, de asemenea, de origine română[24].

Aşadar, încă la începutul anului 1915, Iancu Flondor demonstra că populaţia din teritoriul dintre râurile Prut şi Siret al Bucovinei era predominant românească, iar pretenţiile ucrainenilor sau ale Rusiei de a revendica teritoriul respectiv ca unul locuit în majoritate de ruteni, erau nefondate. Iancu Flondor menţiona în memoriul său că, în cazul în care nu se va putea obţine întreaga Bucovină, în nici un caz să nu se cedeze teritoriul dintre Prut şi Siret cu oraşul Cernăuţi. El rezuma cele arătate în memoriul său cu câteva cuvinte tranşante: „Fără Prutul ca fruntarie, nicio învoire"[25].

Proiecte austriece de cedare parţială a Bucovinei României

Declanşarea războiului a acutizat şi mai mult contradicţiile puterilor beligerante în privinţa Bucovinei. Încercând să atragă România în război de partea sa, atât Rusia, cât şi Austria, promiteau importante concesii teritoriale, inclusiv din Bucovina, în favoarea României. La începutul războiului, diplomaţia austriacă a luat în calcul mai multe scenarii ale evoluţiei situaţiei în război, inclusiv ca, în cazul unei conjuncturi nefavorabile, să accepte cedarea unei părţi din sudul

[21] *Ibidem*, f. 3.

[22] *Ibidem*, f. 4. Constantin Ungureanu, *Memoriul lui Iancu Flondor, din anul 1915, despre hotarele Bucovinei*, în „Analele Bucovinei", anul X, 2/2003, Bucureşti, 2003, p. 501.

[23] Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 506.

[24] *Ibidem*, p. 507.

[25] Arhivele Naţionale Bucureşti, Fond *Iancu Flondor*, inv. 945, dosar 15, f. 7.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

Bucovinei către România. În zilele de 5, 7 şi 8 iunie 1915, la Ministerul de Externe de la Viena s-au desfăşurat convorbiri secrete privind Bucovina. Atunci a fost elaborat un document care cuprindea trei variante ale unor posibile cedări teritoriale în Bucovina, care, în dependenţă de conjunctură, puteau fi luate ca bază pentru negocieri. La acest text este ataşat un tabel, în care sunt prezentate districtele judecătoreşti cu populaţie majoritar românească şi cele unde românii constituiau o minoritate importantă, apoi trei combinaţii cu lămuriri statistice pentru cele trei variante de cedare parţială a Bucovinei[26]. Calculele statistice s-au făcut pe baza ultimului recensământ austriac din 1910, deşi acesta nu reflecta structura etnică a populaţiei, ci limba de conversaţie a locuitorilor Bucovinei.

Experţii austrieci din Viena, în discuţiile privind eventualele cedări teritoriale în Bucovina, propuneau trasarea viitoarei frontiere de-a lungul unor râuri. Astfel, primele două variante prevedeau ca linia nordică a teritoriului cedat să coincidă cu cursul râului Suceava, până la hotarul cu districtul Suceava. Ultima variantă accepta ca frontieră linia Siretului, până la hotarul cu districtul Vijniţa. În toate aceste cazuri nu se ţinea cont de specificul aşezării localităţilor româneşti de pe cursul superior al râurilor Suceava şi Siret, unde mai multe sate se întindeau pe ambele maluri ale râurilor respective.

Conform variantei I, experţii austrieci propuneau să fie cedate României districtele judecătoreşti Suceava, Gura Humorului şi Solca, precum şi partea districtului judecătoresc Rădăuţi, aşezată pe malul drept al râului Suceava. În acest caz, Austria ar fi cedat un teritoriu cu suprafaţa de circa 1 289,03 km^2, unde locuiau circa 181 176 de persoane, dintre care 119 277 (65,8%) români, 42 954 germani şi evrei, 10 441 ucraineni, 5 586 polonezi, 2 807 maghiari şi 187 de alte etnii. Dacă ar fi fost aplicată această variantă, atunci s-ar fi cedat 90 de localităţi, iar la Bucovina ar fi rămas 245 de localităţi[27].

Varianta a II-a prevedea cedarea, în afară de teritoriul din varianta I, şi a districtelor judecătoreşti Stulpicani, Câmpulung şi Vatra Dornei (cu excepţia comunei Cârlibaba), situate în partea muntoasă din sud-vestul Bucovinei. În acest caz, Austria ar fi cedat un teritoriu cu suprafaţa de circa 3 595,89 km^2, care era populat de circa 240 165 de locuitori, inclusiv circa 152 365 (63,4%) români, 60 880 germani şi evrei, 17 674 ucraineni, 6 272 polonezi, 2 813 maghiari şi 237 de alte etnii. Diplomaţii austrieci considerau că, în cazul acestei variante, la Austria ar mai fi rămas districtele judecătoreşti Cernăuţi, Boian, Storojineţ, Ciudei şi Siret, care cuprindeau şi populaţie românească. În cazul acceptării acestei variante, Austria ar fi cedat 118 localităţi, iar la Bucovina rămâneau 217 localităţi[28].

---

[26] Arhivele Naţionale Bucureşti, Fond *Microfilme Austria*, inv. 902, rola 5, pachet IX, p. 577–589 (extras din *Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Politisches archiv I, Karton 818*).

[27] Constantin Ungureanu, *Trei variante austriece, din anul 1915, de cedare parţială a Bucovinei României*, în „Analele Bucovinei”, anul X, 1/2003, Bucureşti, 2003, p. 149, 152.

[28] *Ibidem*, p. 150, 152.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

Dacă ar fi fost aplicată în practică prima sau a doua variantă, atunci satele de pe malul drept al Sucevei din districtul Rădăuţi ar fi revenit României, iar cele de pe malul stâng al râului ar fi rămas în continuare în componenţa Austriei, fiind despărţite astfel Vicovu de Sus de Vicovu de Jos, Frătăuţii Noi de Frătăuţii Vechi sau colonia maghiară Andreasfalva de alte două sate maghiare, Hadikfalva şi Istensegits.

Experţii austrieci au luat în calcul şi aplicarea unei variante mai radicale, când aproape jumătate din suprafaţa Bucovinei ar fi urmat să fie cedată României. În acest caz, Austria ar fi cedat în întregime districtele judecătoreşti Câmpulung, Gura Humorului, Rădăuţi, Solca, Stulpicani şi Vatra Dornei (fără satul Cârlibaba), precum şi părţi din districtele Ciudei, Siret şi Storojineţ, situate pe malul drept al râului Siret. Această cedare corespundea cu linia râului Siret, până la hotarul cu districtul Vijniţa. Potrivit acestei variante, teritoriul cedat avea o suprafaţă de 5 115 km^2, în care existau 161 de localităţi cu o populaţie de cca 346 917 locuitori, dintre care 209 651 (60,4%) români, 80 296 germani şi evrei, 36 995 ucraineni, 9 786 polonezi, 9 785 maghiari şi 294 de alte etnii. În cazul aplicării acestei variante, la Austria mai râmânea un teritoriu din Bucovina cu o suprafaţă de 5 327,04 km^2 şi 174 de localităţi, populate de 448 012 locuitori, dintre care 267 106 (59,6%) ucraineni, 88 555 (19,8%) vorbitori de limbă germană, 63 603 (14,2%) români, 26 424 (5,9%) polonezi, 606 maghiari şi 792 persoane de alte etnii[29]. În cazul aplicării celei de a treia variante, noua frontieră ar fi dezmembrat mai multe sate româneşti, precum Ropcea, Iordăneşti, Carapciu, Prisăcăreni, Camenca, dar şi oraşul Storojineţ. De asemenea, la Austria ar fi rămas mai multe sate româneşti din districtul Siret, situate toate chiar la hotar cu România, dar şi mai multe sate româneşti din apropierea oraşului Cernăuţi.

Experţii austrieci considerau că varianta a treia se apropia cel mai mult de o departajare a Bucovinei după criteriul naţionalităţilor, pentru că prin aceasta s-ar fi ajuns la cedarea întregului teritoriu lingvistic compact românesc. Ei acceptau că, în afara acestor combinaţii, mai rămânea districtul judecătoresc cu populaţie majoritar românească Boian, dar acest district era teritorial despărţit de restul spaţiului lingvistic românesc din Bucovina, fiind situat la nord de râul Prut, la hotar cu Basarabia şi în imediata apropiere de capitala Bucovinei.

În cadrul acestor discuţii secrete, diplomaţii austrieci constatau că, restul Bucovinei rămasă la Austria, ar fi suportat imense consecinţe economice, politice şi culturale şi cu greu şi-ar mai fi păstrat un statut de autonomie. Ei menţionau următoarele: „Dacă nici a treia variantă nu şi-ar atinge scopul, atunci s-ar putea pune în discuţie, ca un următor pas, doar cedarea întregii provincii; dar, de asemenea, dacă ar trebui să se ajungă la o cedare teritorială pe baza uneia din cele trei variante, atunci nu putem ţine în secret faptul că restul Bucovinei, rămasă la

[29] *Ibidem*, p. 150, 153.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

monarhie, cu greu ar mai putea să existe în continuare ca un ducat autonom şi probabil că ar trebui să fie alipită la unul din teritoriile administrative învecinate”[30].

Mersul evenimentelor din timpul războiului au zădărnicit speranţele autorităţilor austriece de a atrage România în război de partea sa, iar discuţiile privind eventualele cedări teritoriale în Bucovina nu au mai fost aplicate în practică. Totuşi, însuşi faptul elaborării acestor variante secrete de cedări teritoriale denotă că, chiar şi după 140 de ani de stăpânire austriacă, autorităţile de la Viena recunoşteau caracterul românesc al Bucovinei şi dreptul României de a obţine cel puţin o parte din această provincie, populată compact de români.

Proiecte ruseşti de anexare a Bucovinei

Imediat după izbucnirea războiului, autorităţile ruse au încercat să atragă România în război de partea sa, promiţând în schimb susţinerea pentru revendicările teritoriale din Austro-Ungaria. La 18 septembrie/1 octombrie 1914, la Petrograd a fost semnat un acord secret româno-rus, potrivit căruia României i se recunoştea dreptul de a reuni „părţile din Austro-Ungaria, locuite de români”. Relativ la Bucovina, acordul stabilea că, în calitate de bază la delimitarea teritoriilor ce urmau să revină sub suzeranitatea României sau Rusiei, trebuia să servească principiul naţionalităţilor[31]. Totuşi, acordul respectiv nu preciza mai exact cum urma să fie împărţită Bucovina.

În timpul războiului, au fost elaborate şi câteva proiecte ruseşti de anexare a Bucovinei la Rusia. Primul proiect a fost propus de general-locotenentul F. Vebel. El a fost comandantul corpului de armată care la sfârşitul anului 1914 ocupase aproape toată Bucovina. La mijlocul lunii ianuarie 1915, F. Vebel a înaintat superiorilor săi un proiect de anexare a întregii Bucovine la Imperiul Rus. El considera că trasarea hotarului pentru o împărţire în două a Bucovinei ar fi fost foarte dificil de realizat, fiindcă în sudul Bucovinei era prezent „un amestec de etnii”. De aceea el insista ca sudul Bucovinei să fie în întregime alipit la Rusia[32].

Generalul Vebel prezenta şi argumente de ordin militar în favoarea proiectului său. El considera că, România în decursul a cinci luni (de la semnarea acordului din septembrie 1914) a avut deplina posibilitate de a ocupa cu armatele sale acea parte a Bucovinei care o interesa. Deoarece România nu a făcut această intervenţie, iar armata rusă ocupase şi cea mai mare parte a sudului Bucovinei cu preţul a multor vieţi omeneşti, Vebel considera firesc să fie revenicat şi acest teritoriu de către Rusia[33].

---

[30] *Ibidem*, p. 151.

[31] *România în anii Primului Război Mondial*, vol. I, Bucureşti, 1987, p. 103–104.

[32] Ion Varta, *Proiecte ruseşti de anexare a Bucovinei în perioada Primului Război Mondial*, în „Cugetul”, Chişinău, nr. 2/1993, 1993, p. 37.

[33] *Ibidem*, p. 37–38.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

Al doilea proiect de anexare a Bucovinei la Rusia ţaristă a fost propus de D. N. Vergun, care era unul din principalii experţi la Ministerul Afacerilor Externe a Rusiei în chestiunea Bucovinei şi Galiţiei. Acest document a fost elaborat după semnarea tratatului secret de la Bucureşti din august 1916, prin care ţările Antantei recunoşteau dreptul României asupra Bucovinei până la râul Prut. Autorul proiectului insista ca Cernăuţiul cu o parte a Bucovinei să rămână în posesia Rusiei. În viziunea lui Vergun, Cernăuţiul urma să joace un rol deosebit în realizarea planurilor ruseşti din România. O atenţie deosebită se acorda Facultăţii de Teologie ortodoxă de la Universitatea din Cernăuţi, prin intermediul căreea se dorea atragerea românilor şi a altor popoare ortodoxe din Balcani în sfera de influenţă a Rusiei[34].

La sfârşitul anului 1916, A. Gherovsky şi arhiepiscopul Harkovului Antoniu au elaborat un proiect de încorporare a întregii Bucovine la Rusia ţaristă. Autorii acestui proiect pretindeau că „Rusia creştină, ca apărătoare a popoarelor creştine din Peninsula Balcanică, dispunea de dreptul absolut de a primi întreaga Bucovină”. Conform acestui proiect rusesc, anexarea Bucovinei ar fi permis Rusiei să ţină sub un control permanent Moldova, Transilvania, cât şi întreaga Românie. O atenţie deosebită se acorda din nou Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Cernăuţi, unde urmau să vină la studii cât mai mulţi tineri din România şi din alte state balcanice, care să fie educaţi în spiritul dorit de Rusia. Se aduceau şi argumente de ordin economic pentru încorporarea întregii Bucovine la Rusia. După părerea autorilor acestui proiect, în teritoriul bucovinean, care, conform Tratatului din august 1916, trebuia să intre în componenţa României, era concentrat grosul avuţiei naţionale a Bucovinei, în zona muntoasă din sud-vestul provinciei erau zăcăminte de petrol, sare, fier, iar Fondul Bisericesc Ortodox avea cele mai întinse posesiuni de pădure în sudul Bucovinei[35].

Autorii acestui document mai menţionau că, după alipirea teritoriilor româneşti din fosta Austro-Ungarie la România, „toate pretenţiile românilor se vor referi la Basarabia”, iar Rusia, după eliberarea românilor de sub jugul austro-ungar, „în ochii românilor se va transforma din duşman principal în unicul duşman”. Astfel, autorii acestui proiect susţineau că, dacă se accepta cedarea Bucovinei la România, Rusia risca să piardă şi Basarabia[36].

Toate cele trei proiecte ruseşti, elaborate în anii 1915–1916, demonstrează că, în cazul unui război victorios, Rusia ar fi anexat cea mai mare parte a Bucovinei cu oraşul Cernăuţi, fără a respecta condiţiile de intrare a României în război de partea Antantei. Evoluţiile ulterioare din Imperiul Rus au zădărnicit realizarea, la acea etapă, a proiectelor de anexare a Bucovinei. Însă ceea ce nu a reuşit Rusia ţaristă în timpul Primului Război Mondial, a înfăptuit URSS în anul 1940, când erau ocupate Basarabia, nordul Bucovinei şi ţinutul Herţa.

[34] *Ibidem*, p. 38.
[35] *Ibidem*, p. 38–39.
[36] *Ibidem*, p. 39.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

Situaţia din Bucovina în timpul războiului

După declanşarea războiului, în 1914, România a reuşit timp de doi ani să-şi păstreze neutralitatea, dar autorităţile de la Bucureşti au negociat cu reprezentanţii ţărilor beligerante condiţiile de intrare în război, în speranţa de a recupera cel puţin o parte din teritoriile locuite de români din Monarhia Austro-Ungară sau din Rusia Ţaristă. În urma unor tratative îndelungate, la 4/17 august 1916, a fost semnat la Bucureşti un tratat secret între România şi ţările Antantei, prin care Franţa, Anglia şi Rusia recunoşteau drepturile României asupra teritoriilor româneşti din Transilvania, Banat, Crişana, Maramureş şi Bucovina. Acest tratat secret prevedea, la art. IV, că „linia de hotar va începe de la Prut, de la un punct al frontierelor actuale între Rusia şi România, aproape de Novosuliţa şi va urca râul până la graniţa Galiţiei, la întâlnirea Prutului cu Ceremuşul. De aici va urma frontiera dintre Galiţia şi Ungaria până la punctul Steag, cota 1655..."[37]. Astfel, Rusia îşi moderase pretenţiile sale asupra acestei provincii şi, prin respectivul tratat, acceptase ca, în cazul unui război victorios, să obţină doar Bucovina dintre Prut şi Nistru, restul teritoriului, inclusiv oraşul Cernăuţi, urmând să se unească cu România. Prevederile acestui tratat secret în privinţa Bucovinei practic coincideau cu condiţiile expuse de Iancu Flondor în memoriul său din februarie 1915, unde se insista să nu se semneze nicio înţelegere fără acceptarea râului Prut ca viitor hotar în Bucovina.

În timpul războiului, Bucovina a fost grav afectată de operaţiunile militare, fiind de trei ori ocupată parţial de armatele ţariste. Cele mai crâncene lupte s-au dat în extremitatea de nord-est a Bucovinei, la hotarul cu Basarabia, şi în sud-vestul Bucovinei, la trecătorile din Munţii Carpaţi. După lupte poziţionale, la hotarul cu Basarabia, armata rusă a trecut în ofensivă, ajungând pe 30 august la râul Prut. Administraţia austriacă s-a transferat la 31 august de la Cernăuţi la Vatra Dornei, iar trupele austriece s-au retras în direcţia sud-vest. Deja la 2 septembrie, armata rusă a intrat în capitala Bucovinei, iar către mijlocul lunii septembrie, linia frontului s-a stabilizat de-a lungul râului Siret. În octombire a urmat ofensiva armatei austriece, la 21 octombrie fiind recuperat oraşul Cernăuţi.

După restabilirea administraţiei austriece la Cernăuţi, deputaţii Nikolai Wasilko şi Aurel Onciul i-au îndemnat pe ţăranii ucraineni, respectiv români, să formeze corpuri de voluntari, pentru a ajuta trupele austriece. Corpul de voluntari ucraineni (circa 1 360 de persoane) s-a adunat la Seletin şi, la 20 noiembrie 1914, a depus jurământul de credinţă. La iniţiativa lui Aurel Onciul, la 22 noiembrie a avut loc o adunare la Suceava, unde s-a decis constituirea unui batalion de legionari

[37] Pavel Ţugui, *Bucovina. Istorie şi cultură*, Bucureşti, Editura Albatros, 2002, p. 308.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

români. La 2 decembrie 1914, circa 1 500 de legionari români s-au concentrat la Câmpulung şi au depus jurământ în faţa colonelului Fischer[38].

Între timp, armata rusă a trecut din nou în ofensivă, iar la 26 noiembrie austriecii au fost nevoiţi să părăsească Cernăuţii. Către 4 decembrie, frontul s-a stabilit pe linia Hadikfalva-Rădăuţi-Vicovu de Sus-Straja. Până la începutul lunii ianuarie 1915, aproape toată Bucovina a fost ocupată de armata rusă, aceasta fiind oprită la trecătoarea Mestecăniş. La începutul lunii februarie, a demarat o nouă ofensivă austriacă în Bucovina. Ca rezultat, la 9 februarie a fost recuperată Suceava, la 10 – oraşul Rădăuţi, la 13 – Vijniţa şi Berhomet, la 14 – oraşul Storojineţ, iar la 17/18 februarie, armata austriacă a intrat în Cernăuţi[39].

Pe parcursul anului 1915, cele mai importante lupte s-au dat în spaţiul dintre Prut şi Nistru. Confruntări violente au avut loc în ianuarie 1916 în apropierea satelor Toporăuţi şi Rarancea. După câteva luni de relativă acalmie, la începutul lunii iunie 1916, armata rusă a trecut într-o nouă ofensivă de amploare. Cea mai mare bătălie s-a produs lângă Ocna şi alte sate din apropiere. După două săptămâni de lupte violente, linia frontului a fost spartă, la 18 iunie era cedat oraşul Cernăuţi, iar in decurs de o săptămână era ocupată aproape toată Bucovina, până la trecătoarea Mestecăniş. În zona Vatra Dornei – Cârlibaba s-a stabilizat noua linie a frontului, care s-a menţinut mai bine de un an, până în iulie 1917. Atunci armata germană a întreprins o ofensivă de amploare în Galiţia, iar trupele ruse din Bucovina au fost nevoite să se retragă, pentru a nu fi încercuite. La 2 august era eliberat oraşul Cernăuţi, iar, în scurt timp, şi întreaga Bucovină[40]. Acţiunile militare au dus mari pagube economiei şi populaţiei Bucovinei. Cele mai mari distrugeri s-au produs în satele din zona dintre Prut şi Nistru, mai ales la hotarul cu Basarabia, unde au avut loc cele mai violente confruntări militare.

Între timp, în Rusia s-a produs revoluţia bolşevică, în decembrie 1917 a fost semnat un armistiţiu, iar la 3 martie 1918 s-a încheiat la Brest-Litovsk o pace separată între Rusia şi Puterile Centrale. La începutul anului 1918, Rada de la Kiev a proclamat independenţa Ucrainei, revendicând şi teritoriile locuite de ucraineni din Galiţia, Bucovina, Basarabia şi Maramureş. Austria, însă, dorea păstrarea teritoriilor sale din est, dar era de acord să unească teritoriile ucrainene din Galiţia şi Bucovina într-un regat autonom. La 9 februarie 1918, reprezentanţii Ucrainei şi Austriei au semnat la Brest-Litovsk un tratat secret, prin care Austro-Ungaria urma să primească o cantitate însemnată de cereale, în schimb autorităţile de la Viena se obligau să formeze o nouă provincie austriacă, care să cuprindă partea de est a Galiţiei şi Bucovina. Însă, din cauza opoziţiei deputaţilor polonezi şi a evenimentelor din timpul războiului, această problemă nu a ajuns să fie discutată în Parlamentul de la Viena.

---

[38] Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991, p. 358–360.

[39] Alexander Randa, *Die Bukowina in den Weltkriegen*, în *Buchenland. 150 Jahre Deutschtum in der Bukowina*, München, Verlag des Südostdeutschen Kulturwerks, 1961, p. 137–138.

[40] *Ibidem*, p. 144, 147–148, 151.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

Totodată, încă în anul 1917, cea mai mare parte a României a fost ocupată de armatele germane şi austro-ungare, iar guvernul de la Bucureşti s-a mutat temporar la Iaşi. În aceste împrejurări, la 5 martie 1918, a fost semnată o pace preliminară la Buftea, iar armata română s-a retras din unele teritorii, inclusiv din districtele Suceava şi Siret din sud-estul Bucovinei. La 7 mai 1918, este semnat tratatul de pace de la Bucureşti, prin care România renunţă la teritoriile româneşti din Austro-Ungaria, iar teritoriul Bucovinei urma să fie mărit cu o parte din ţinutul Hotin, cu zona Herţei din judeţul Dorohoi şi cu zona Dornei din România. În urma semnării acestui tratat, România pierdea aproape 6 mii de km^2, dintre care circa 600 km^2 urmau să fie incluşi în componenţa Bucovinei lărgite[41]. Dacă acest tratat ar fi intrat în vigoare, atunci o zonă muntoasă, situată la sud de Vatra Dornei, câteva sate din apropierea oraşelor Suceava şi Siret, precum şi un teritoriu important din zona Herţei, inclusiv târgurile Herţa şi Mihăileni, ar fi fost incluse la Bucovina, în componenţa unei Austro-Ungarii reorganizate.

După semnarea tratatelor de pace cu Rusia şi Ucraina, trupele germane şi austro-ungare au ocupat teritorii importante din Ucraina, dar şi o parte din ţinutul Hotin, până la târgul Lipcani. În toamna anului 1918, se prevedea să fie extinse districtele Câmpulung, Gura Humorului şi Siret, cu teritoriile cedate de România să fie înfiinţat un district judecătoresc cu reşedinţa la Ţureni, care să includă şi satele din zona Herţei, şi să fie creat un district judecătoresc nou, cu sediul la Hotin, care să cuprindă localităţile din nordul Basarabiei, ce urmau să fie incluse în componenţa provinciei Bucovina[42]. Astfel, încă la începutul toamnei anului 1918, autorităţile austriece sperau nu numai să păstreze întreaga Bucovină, dar chiar să extindă hotarele acestei provincii cu teritorii din nordul Basarabiei (din ţinutul Hotin) şi din nordul Moldovei (zona Herţa şi împrejurimile muntoase de lângă Vatra Dornei). Evenimentele de pe frontul de vest, însă, au zădărnicit realizarea acestor planuri anexioniste.

Bucovina în toamna anului 1918 şi pretenţiile teritoriale ale ucrainenilor

În lunile august şi septembrie 1918, armatele aliate ale ţărilor Antantei au iniţiat ample ofensive pe Frontul de Vest, iar trupele austro-germane au suferit înfrângeri, ceea ce a grăbit încheierea războiului. La 4 octombrie 1918, în Parlamentul de la Viena s-au pus în discuţie cele 14 puncte ale preşedintelui american Woodrow Wilson. Unul din aceste puncte prevedea că popoarele din Monarhia Austro-Ungară aveau dreptul să se organizeze autonom. Însă, cehii, polonezii, maghiarii şi slavii din sudul Monarhiei Austro-Ungare deja nu mai acceptau o reorganizare politică a Imperiului şi optau pentru deplina independenţă

[41] *Буковина 1918–1940 рр.: зовнішні впливи та внутрішній розвиток*, Чернівці, Зелена Буковина, 2005, p. 46.

[42] Erich Prokopowitsch, *Das Ende der österreichischen Herrschaft in der Bukowina*, München, Oldenbourg, 1959, p. 11–12.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

faţă de autorităţile de la Viena. La fel au procedat şi reprezentanţii ucrainenilor din Parlamentul austriac. Astfel, deputatul ucrainean Petruszewycz a solicitat constituirea tuturor ucrainenilor din Austro-Ungaria într-un singut stat şi unirea acestuia la Ucraina, renunţând astfel la poziţia anterioară de rămânere în componenţa Austro-Ungariei[43].

La 16 octombrie 1918, împăratul Carol I de Habsburg a emis proclamaţia *Către popoarele mele*, în încercarea de a salva Monarhia Austro-Ungară şi a o reorganiza pe principii federative. Prin acest manifest, împăratul accepta reorganizarea Austro-Ungariei într-o federaţie de şase state „independente" – austriac, ungar, ceh, iugoslav, polonez şi ucrainean, Transilvania rămânând în continuare, în componenţa Ungariei[44]. În acest manifest nu se preciza statutul Bucovinei şi al oraşului Triest cu regiunea alăturată, dar se specifica că locuitorii acestor provincii ar urma să decidă sub ce formă vor fi incluşi în cadrul viitorului stat federativ. În şedinţa Parlamentului austriac din 22 octombrie, deputatul social-democrat Gheorghe Grigorovici s-a pronunţat cu fermitate împotriva împărţirii Bucovinei şi l-a acuzat pe deputatul ucrainean din Bucovina Nikolai Wasilko că, în timpul negocierilor de pace de la Brest-Litovsk, ar fi optat pentru includerea Bucovinei într-un stat ucrainean. La rândul său, deputatul Nikolai Wasilko a cerut împărţirea Bucovinei între români şi ucraineni, pretinzând că ucrainenii vor discuta cu românii în spiritul dreptului la autodeterminare[45].

La 3 noiembrie, Austro-Ungaria a cerut semnarea unui armistiţiu şi încheierea ostilităţilor militare, iar, la 11 noiembrie, şi Germania a semnat un armistiţiu de încetare a războiului. Tot la 11 noiembrie 1918, împăratul Carol I de Habsburg a abdicat, fiind desfiinţată Monarhia Austro-Ungară şi proclamată republica. Prăbuşirea imperiilor ţarist şi habsburgic, precum şi unirea Basarabiei cu România au creat condiţii favorabile pentru afirmarea mişcării naţionale româneşti din Bucovina. La iniţiativa profesorului ardelean Sextil Puşcariu, un grup de intelectuali români s-au întâlnit la 12 octombrie şi au decis să intre în acţiune, pentru afirmarea drepturilor naţionale ale românilor bucovineni. Tot atunci s-a luat hotărârea să fie publicat un ziar, cu apariţie de două ori pe săptămână, care să se numească „Glasul Bucovinei". La 16 octombrie a venit în capitala Bucovinei, de la Storojineţ, cunoscutul om politic Iancu Flondor, care în acele zile istorice s-a poziţionat în fruntea mişcării naţionale şi a luat o poziţie fermă împotriva împărţirii Bucovinei pe criterii etnice.

Între timp, la 17 octombrie se constituia la Lvov Rada Ucraineană, în cadrul căreia au avut loc dezbateri aprinse în privinţa viitorului teritoriilor locuite de ucraineni. O parte minoritară dorea unirea Galiţiei de Est şi a nord-vestului Bucovinei cu Ucraina Mare, pe când majoritatea optau pentru organizarea

[43] *Ibidem*, p. 29; Radu Economu, *Unirea Bucovinei 1918*, Cernăuţi, Editura „Alexandru cel Bun", 2011, p. 11.

[44] Pavel Ţugui, *op. cit*., p. 297.

[45] Erich Prokopowitsch, *op. cit*., p. 30–31; Radu Economu, *op. cit*., p. 14–15.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

ucrainenilor din Galiţia şi Bucovina într-un stat autonom, în cadrul Monarhiei Austro-Ungare. În Bucovina, ucrainenii au constituit, la 25 octombrie, un Comitet ucrainean provincial în frunte cu Omelian Popowicz, ca o secţie a Comitetului naţional ucrainean din Lvov[46].

Românii bucovineni au acţionat cu hotărâre pentru a preîntâmpina o împărţire a Bucovinei. La 27 octombrie 1918, a avut loc la Cernăuţi o adunare a reprezentanţilor românilor bucovineni, care s-a proclamat Constituantă şi a decis „unirea Bucovinei integrale cu celelate ţări româneşti într-un stat naţional independent" şi purcederea spre acest scop în deplină solidaritate cu românii din Transilvania şi Ungaria. Constituanta respingea cu hotărâre orice încercare care ar ţinti la ştirbirea Bucovinei, dar dorea să se înţeleagă cu popoarele conlocuitoare[47].

Ultimul guvernator austriac al Bucovinei, Josef Etzdorf, în raportul întocmit la 27 decembrie 1918, afirma că încă în ziua de 26 octombrie se ştia că se va accepta soluţia de împărţire a Bucovinei între români şi ucraineni. Abia în dimineaţa zilei de 27 octombrie, Iancu Flondor ar fi determinat o schimbare de atitudine în această privinţă, optând cu fermitate pentru integritatea Bucovinei[48]. Este greu de afirmat dacă cele relatate de fostul guvernator corespund adevărului, fiindcă evenimentele se derulau atunci cu mare repeziciune. Cert este, însă, că deputatul Aurel Onciul, care era adeptul unei înţelegeri între români şi ucraineni, nu a participat la adunarea din 27 octombrie.

La 27 octombrie 1918 au fost aleşi şi 50 de membri în Consiliul Naţional Român şi a fost creat un comitet executiv, în frunte cu Iancu Flondor (preşedinte), Dionisie Bejan, Dori Popovici şi Sextil Puşcariu (vicepreşedinţi). La 28 octombrie, Iancu Flondor, Gheorghe Sârbu şi Dori Popovici s-au prezentat la palatul guvernamental şi au cerut guvernatorului Josef Etzdorf să predea puterea Consiliului Naţional Român din Bucovina. Etzdorf, însă, a refuzat să accepte această solicitare.

Reprezentanţii ucrainenilor bucovineni au convocat, la 3 noiembrie 1918, o mare adunare la Cernăuţi, care a votat pentru împărţirea Bucovinei pe criteriul etnic. Adunarea ucrainenilor a decis atunci că oraşul Cernăuţi, circumscripţiile Zastavna, Coţmani, Vaşcăuţi şi Vijniţa în întregime, circumscripţiile Cernăuţi şi Siret după majoritatea stabilită la ultimul recensământ şi unele localităţi din Storojineţ, Rădăuţi, Suceava şi Câmpulung, cu majorităţi ucrainene, deveneau teritorii naţional-ucrainene, iar Consiliul Naţional Ucrainean prelua puterea asupra acestor teritorii[49].

---

[46] Radu Economu, *op. cit*., p. 16.

[47] *Unirea Basarabiei şi a Bucovinei cu România 1917–1918. Documente*, Chişinău, Editura Hyperion, 1995, p. 260.

[48] Radu Economu, *op. cit*., p. 19. În februarie 1915, Iancu Flondor admitea că, după încheierea războiului, viitorul hotar al Bucovinei va fi stabilit pe râul Prut, dar insista ca restul teritoriului, în special spaţiul dintre râurile Prut şi Siret, împreună cu oraşul Cernăuţi, „să fie considerat ca o parte integrală a revendicărilor noastre".

[49] Radu Economu, *op. cit*., p. 157.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

În această situaţie dificilă, guvernatorul Etzdorf a intenţionat să predea puterea în comun reprezentanţilor românilor şi ucrainenilor bucovineni, dar Iancu Flondor a refuzat această propunere. Pentru a restabili ordinea în Bucovina, Iancu Flondor a solicitat sprijinul guvernului român. În acest scop, Vasile Bodnărescu a plecat la Iaşi, pentru a solicita intervenţia armatei române în Bucovina. Iancu Flondor a trimis o telegramă şi cumnatului său Sever Zotta, care era directorul Arhivelor Statului din Iaşi, prin care solicita să intervină la autorităţile române în favoarea intrării trupelor române în Bucovina[50].

La 6 noiembrie 1918 reprezentanţii ucrainenilor au reuşit să prea controlul asupra mai multor instituţii din Cernăuţi şi au solicitat guvernatorului Etzdorf să predea conducerea Consiliului ucrainean. Deputatul Aurel Onciul, fără a se consulta cu alţi reprezentanţi ai românilor, a convenit cu ucrainenii să fie constituit un guvern român pentru sudul, şi unul ucrainean, pentru nordul provinciei, oraşul Cernăuţi urmând să aibă o administraţie comună, iar viitorul Congres de pace să decidă definitiv soarta Bucovinei. Aurel Onciul este declarat comisar naţional român, deşi el nu avea susţinerea reprezentanţilor românilor bucovineni[51].

Unirea Bucovinei cu România

În cursul zilei de 6 noiembrie 1918, guvernul conservator filogerman al României, condus de Alexandru Marghiloman, şi-a prezentat demisia, iar la Iaşi s-a constituit un nou guvern, în frunte cu generalul Constantin Coandă. În zilele următoare, acest guvern a anulat prevederile tratatului de pace cu Puterile Centrale şi a cerut trupelor germane şi austro-ungare să părăsească teritoriul României. Deja în dimineaţa zilei de 6 noiembrie, primele detaşamente de grăniceri şi jandarmi români au intrat în oraşele Suceava, Gura Humorului şi Câmpulung din sudul Bucovinei, pentru a restabili ordinea. În aceeaşi zi, în şedinţa Camerelor reunite la Iaşi, deja fostul ministru de externe, Constantin Arion, avea să afirme că „guvernul moare fiindcă a luat Bucovina. E cel mai frumos sfârşit ce se putea spera”[52].

În seara zilei de 6 noiembrie, comanda Diviziei a VIII-a, în frunte cu generalul Iacob Zadik, se instalează în localitatea de graniţă Burdujeni. La 8 noiembrie 1918, doi delegaţi ai Consiliului Naţional Român au sosit la Burdujeni şi au transmis generalului Iacob Zadik mesajul Consiliului de a intra în Bucovina şi a înainta spre Cernăuţi. Concomitent, generalul Zadik a primit ordin de la guvernul Constantin Coandă să pornească spre Cernăuţi[53]. În această conjunctură complicată, Aurel Onciul, în calitate de autoproclamat comisar român, s-a deplasat la Suceava şi a încercat să-l convingă pe generalul Iacob Zadik să nu înainteze mai la nord de linia râului Siret, pentru a preîntâmpina incidente armate. Aurel Onciul încă era

[50] *Ibidem*, p. 25–26.
[51] Pavel Ţugui, *op. cit*., p. 299; Radu Economu, *op. cit*., p. 27–28, 158–161.
[52] Radu Economu, *op. cit*., p. 29.
[53] Pavel Ţugui, *op. cit*., p. 314–315.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

convins că Bucovina, cu o administraţie reorganizată pe principiul autodeterminării naţionale, va rămânea în componenţa unei Austrii federative.

La 9 noiembrie, instituţiile cele mai importante din Cernăuţi au fost luate sub controlul Consiliului Naţional Român, iar preotul Gheorghe Şandru devenea primar al capitalei Bucovinei. Unităţile militare ucrainene au părăsit treptat Cernăuţii şi s-au îndreptat în Galiţia, unde se dădeau lupte între polonezi şi ucraineni. La 11 noiembrie 1918, armata română sub comanda generalului Zadik, a intrat în Cernăuţi, fiind întâmpinată cu aplauze în piaţa centrală a oraşului. În zilele următoarele, unităţile armatei române au trecut Prutul şi au luat sub control întregul teritoriu al Bucovinei, dar şi partea de nord-vest a ţinutul Hotin, care până atunci se aflase sub ocupaţie austriacă.

La 12 noiembrie 1918 s-a constituit guvernul Bucovinei în frunte cu Iancu Flondor şi 11 membri, care erau responsabili pentru diferite secretariate. În zilele următoare, Consiliul Naţional Român şi guvernul Bucovinei au acţionat în direcţia restabilirii ordinii publice în întreaga provincie şi pregătirea manifestaţiei pentru unirea cu România. La 22 noiembrie, circa 100 de refugiaţi bucovineni, în frunte cu profesorul Ion Nistor, au revenit la Cernăuţi, venind de la Iaşi şi Chişinău. În ziua de 25 noiembrie au fost cooptaţi 50 de noi membri în Consiliul Naţional Român, inclusiv 12 refugiaţi bucovineni, în frunte cu Ion Nistor şi George Tofan[54].

La 28 noiembrie 1918, în Sala Sinodală a Reşedinţei Mitropolitane din Cernăuţi s-a întrunit Congresul General al Bucovinei, la care au fost prezenţi 74 de membri ai Consiliului Naţional Român, 6 delegaţi ai polonezilor, 7 ai germanilor, precum şi 13 locuitori din 5 sate ucrainene. În cadrul acestui Congres, profesorul Ion Nistor a prezentat un comunicat despre perioada austriacă de stăpânire a Bucovinei. Iancu Flondor, care a condus lucrările acestui Congres, a dat citire declaraţiei Congresului General al Bucovinei, prin care se decidea „unirea necondiţionată şi pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuş, Colacin şi Nistru, cu Regatul României”[55].

Actul Unirii din 28 noiembrie 1918 a fost confirmat prin Decretul-lege nr. 3744/1918, semnat la 18 decembrie 1918. Tot atunci a fost emis Decretul-lege nr. 3745/1918 pentru administraţia Bucovinei şi au fost numiţi Iancu Flondor şi Ion Nistor în funcţii de miniştri secretari de stat fără portofolii pentru Bucovina, primul cu reşedinţa la Cernăuţi, iar al doilea la Bucureşti. Toate aceste decizii au intrat în vigoare la 2 ianuarie 1919, odată cu publicarea în „Monitorul Oficial”[56].

În decursul anului 1919, autorităţile române au depus eforturi substanţiale, pentru a obţine recunoaşterea internaţională a unirii Bucovinei şi a celorlalte provincii româneşti cu România. Delegaţia română a întâmpinat dificultăţi mai mari în problema recunoaşterii unirii Bucovinei în hotarele sale istorice la România şi în chestiunea tratatului minorităţilor.

---

[54] Radu Economu, *op. cit*., p. 156–157, 165–166.
[55] *Unirea Basarabiei şi a Bucovinei cu România 1917–1918*..., p. 333–335.
[56] Radu Economu, *op. cit*., p. 57–58, 184–186.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

În timpul desfăşurării Conferinţei de Pace, unirea întregii Bucovine la România a fost contestată mai ales de delegaţia americană. Încă la 21 ianuarie 1919, delegaţia SUA a întocmit un proiect, potrivit căruia Bucovina era divizată în două regiuni etnice principale, care erau despărţite printr-o linie ce trecea la o milă depărtare la nord-vest de Cernăuţi, lăsând acest oraş României. Această propunere a fost discutată în plenul Comisiei pentru delimitarea frontierelor în ziua de 8 februarie 1919, delegatul SUA justificând frontiera etnică propusă ca prezentând mai puţine dificultăţi decât hotarul istoric dintre Bucovina şi Galiţia. Dacă s-ar fi acceptat această recomandare, România ar fi pierdut în Bucovina un teritoriu care, potrivit recensământului din 1910, era locuit de 85 000 de ucraineni şi doar de 300 de români, fără a se preciza numărul locuitorilor de alte naţionalităţi[57].

După mai multe discuţii, purtate în secret şi fără participarea unor reprezentanţi ai delegaţiei române, delimitarea etnică a Bucovinei a fost aprobată de Consiliul Suprem al celor Patru Puteri, la 21 iunie 1919. Abia la 2 iulie 1919, delegaţia română a fost informată despre hotărârea luată cu privire la stabilirea graniţei româno-polone în Bucovina. Deja la 4 iulie 1919, cei doi experţi ai Bucovinei, Nicu Flondor şi Alexandru Vitencu, au întocmit un memoriu, în care demonstrau cu argumente istorice şi economice că nord-vestul Bucovinei trebuia inclus în componenţa României. Aceşti experţi acceptau o rectificare de hotar doar în zona muntoasă Storoneţ-Putila din districtul Vijniţa, „a cărui cedare n-ar fi constituit o pierdere mare economică, nici etnografică”[58].

La 21 iulie 1919, în semn de protest faţă de modul de tratare a delegaţiei României la Conferinţa de Pace, Ion I. C. Brătianu a părăsit delegaţia română. El a protestat şi faţă de hotărârea de a lipsi Bucovina de nordul şi nord-vestul teritoriului său istoric. Deja în zilele următoare, la 22 şi 23 iulie 1919, Comisia pentru delimitarea frontierelor a organizat două şedinţe, iar delegaţia americană şi-a modificat poziţia faţă de hotarul din Bucovina. Paradoxul situaţiei consta în faptul că, deşi s-a realizat o delimitare a frontierei pe criterii etnice, zona de nord-vest a Bucovinei cu populaţie compactă ucraineană nu a fost revendicată de Polonia. În aceste împrejurări, chiar unul din delegaţii americani a propus ca bazinul râului Ceremuş să fie redat României din considerente economice, Poloniei urmând să fie cedate doar câteva sate din nord-vestul extrem al Bucovinei, pe unde trecea calea ferată ce făcea legătură între oraşele galiţiene Kolomea şi Zaleszczyki. O decizie în acest sens a fost luată de Consiliul Superior la 1 august 1919, dar delegaţia română urma să fie informată despre această hotărâre doar după semnarea Tratatului de Pace cu Austria[59].

---

[57] *Ibidem*, p. 113–114.

[58] *Ibidem*, p. 114–115, 202–203.

[59] Daniel Hrenciuc, *Un capitol din recunoaşterea diplomatică a Marii Uniri. Problema Bucovinei în cadrul Conferinţei de Pace de la Paris (1919–1920). Contribuţii istorice*, în „Analele Bucovinei”, anul X, 2/2003, Bucureşti, 2003, p. 446; Radu Economu, *op. cit*., p. 116.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)

La 10 septembrie 1919, la Saint-Germain en Laye, a fost semnat Tratatul de Pace între Austria şi ţările aliate. România a refuzat să semneze atunci acest tratat, fiindcă nu era de acord cu stipulaţiile din Tratatul Minorităţilor şi cu trasarea frontierelor. Abia la 10 decembrie 1919, după ce delegaţia română a reuşit să obţină câteva modificări în textul acestor două documente, generalul Constantin Coandă a semnat atât Tratatul de Pace cu Austria, cât şi Tratatul Minorităţilor. Numai după semnarea acestui tratat, delegaţia română a fost informată, la 18 decembrie, despre decizia luată în privinţa frontierei României în Bucovina. În afara hotarelor ţării urmau să rămână 5 sate din nord-vestul extrem al Bucovinei (Babin, Creşceatic, Luca, Prelipcea şi Zveneacin), care erau atribuite Poloniei din considerente economice[60].

După semnarea Tratatului de Pace cu Austria, Parlamentul României a ratificat acest tratat, în două şedinţe consecutive, din 23 şi 30 iulie 1920. Tratatul a intrat în vigoare la 4 septembrie 1920, când au fost depuse la Paris instrumentele de ratificare[61]. Astfel, după 144 de ani de stăpânire austriacă, şi după aproape un an de negocieri în cadrul Conferinţei de Pace de la Paris, era recunoscută oficial unirea Bucovinei cu România, în hotarele sale istorice până la Ceremuş, Colacin şi Nistru. De remarcat că, până la 26 iunie 1940, URSS nu a contestat unirea Bucovinei cu România şi nu a înaintat pretenţii teritoriale în acest spaţiu.

[60] Radu Economu, *op. cit*., p. 116, 118. În perioada 1921–1935 a activat o comisie mixtă româno-polonă pentru delimitarea frontierei între cele două ţări. S-au organizat la nivel guvernamental şase conferinţe plenare, iar delimitarea definitivă a hotarului din Bucovina s-a decis la 26 ianuarie 1928, când cele 5 sate nominalizate din nord-vestul Bucovinei au revenit României.

[61] Daniel Hrenciuc, *op. cit*., p. 448.

BDD-A32863 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:45 UTC)